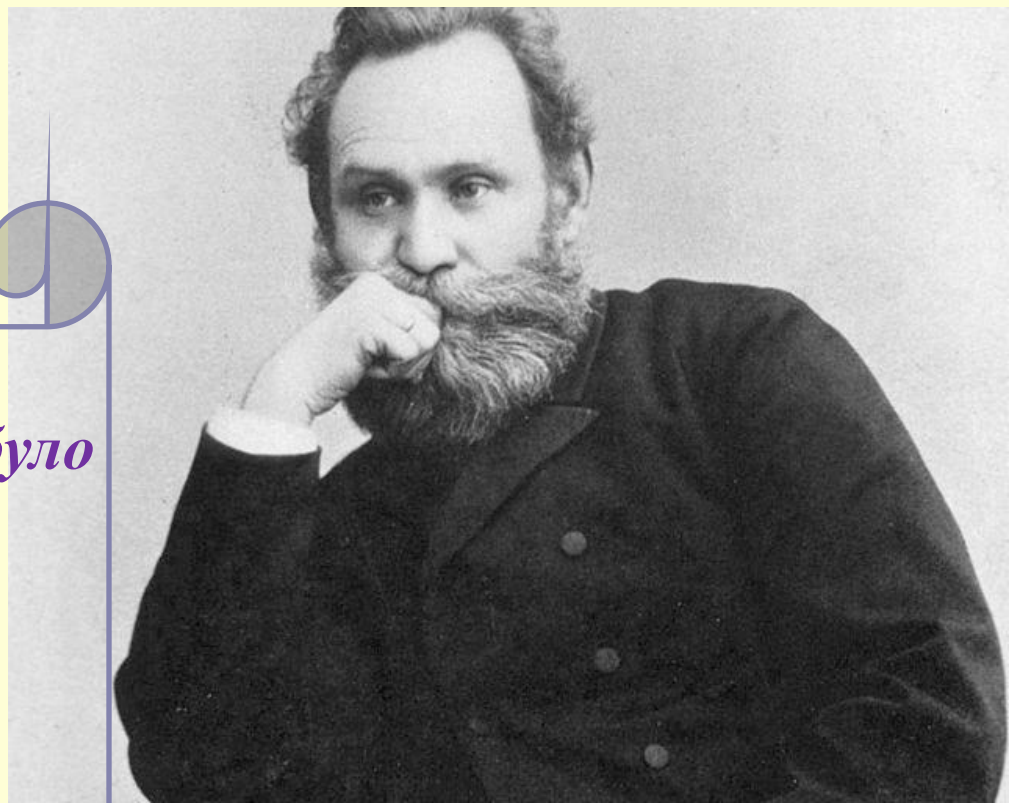

*Яким би досконалим не було
крило птаха,
воно ніколи не змогло б
підняти його ввись,
коли б не опиралось
на повітря.*

*Факти – це повітря
вченого.*

*Без них ви ніколи не
зможете злетіти.*

І.П.

Павлов

ПЛАН

1. Поняття про метод наукового дослідження.
Основні вимоги до методів психології.

  2. Етапи психологічного дослідження.

  3. Класифікація методів психологічного дослідження:
    - 3.1. Емпіричні методи психологічного дослідження:
спостереження, експеримент.
    - 3.2. Додаткові методи психології: опитування,
тестування, аналіз процесу та продуктів діяльності.
-

1. Поняття про метод наукового дослідження. Основні вимоги до методів психології

Методи наукових досліджень – це ті прийоми і засоби, за допомогою яких добуваються факти, що використовуються для положень наукової теорії.

Вимоги до методів:

1. Об'єктивність:

- особистість необхідно вивчати в діяльності;
- глибоке знання фізіологічних законів вищої нервової діяльності.

2. **З'ясування причинно-наслідкових зв'язків** у розвитку психіки людини.

3. **Практичне значення результатів** дослідження для розв'язання життєвих завдань.

2. Етапи психологічного дослідження

- **Підготовчий етап** (визначається література, первинне знайомство з досліджуваним).

Цей етап завершується визначенням:

    1. предмету дослідження;
    2. основних гіпотез;
    3. вихідних позицій побудови методики.
  - **II етап – розробка методики дослідження** (визначається метод організації дослідження: лонгітюдний чи порівняльний, підбираються методи збору фактичного матеріалу, готується експериментальне обладнання).
  - **III етап – збір фактичного матеріалу.**
  - **IV етап – якісний і кількісний аналіз** матеріалів дослідження, їх інтерпретація та виклад отриманих результатів.
-

Для організації дослідження переважно
використовують:

*лонгітюдний (поздовжній)
метод*

протягом тривалого
часу послідовно вивчаються
одні і ті ж досліджувані

*порівняльний (поперечний)
метод*

паралельно і одночасно
вивчаються різні об'єкти
дослідження

Шляхи побудови дослідження:

3.Класифікація методів психологічного дослідження:

3.1. Емпіричні методи психологічного дослідження: спостереження, експеримент

СПОСТЕРЕЖЕННЯ – це цілеспрямоване вивчення на основі сприймання дій і вчинків особистості в різних природних ситуаціях.

Ознаки спостереження:

- проводиться в природних умовах;
    - цілеспрямоване;
    - має план і програму;
  - здійснюється систематично;
    - довготривале;
  - здійснюється фіксація результатів (застосовуються фото- і кінокамери, магнітофон, різні види записів: стенограми, протоколи, щоденник).
-

СПОСТЕРЕЖЕННЯ:

збереження природних,
звичних психічних проявів
людини

- дослідник завжди мусить бути пасивним спостерігачем;
- важко виділити причинно-наслідкові зв'язки;
- витрачається багато часу;
- не можна повторити ситуацію.

Види спостереження:

- **Зовнішнє спостереження** (збір даних про іншу людину шляхом спостереження за нею зі сторони).
- **Внутрішнє спостереження** (само спостереження).
- **Вільне спостереження** (не має заздалегідь визначеного об'єкта залежно від бажання дослідника).
- **Стандартизоване спостереження** (ведеться за певною програмою).
- **Включене спостереження** (дослідник сам виступає об'єктом спостереження).
- **Стороннє спостереження** (не передбачає включення дослідника).
- **Суцільне спостереження** (спостереження проводяться постійно).
- **Вибіркове спостереження** (спостереження за певним психічним явищем).

Експеримент – метод збору фактів у спеціально створених умовах.

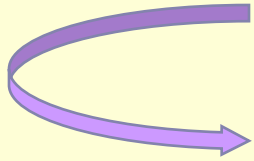
Особливості експерименту:

- Навмисне створення ситуації, яка необхідна досліднику (плями Роршаха).
- Різноманітне використання обладнання та апаратури, що забезпечує точність результатів.
- Можливість повторення дослідження.

Недолік: в окремих випадках результати дослідження можуть бути дещо штучними.

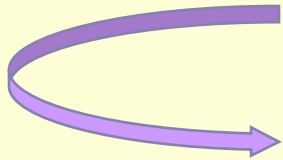

Види експерименту:

Лабораторний експеримент

може проводитись як із використанням апаратури, так і без неї, але зі застосуванням спеціально розроблених експериментальних матеріалів. Застосовується в тих випадках, коли необхідно отримати точні та надійні показники протікання психічних явищ при строго визначених умовах.

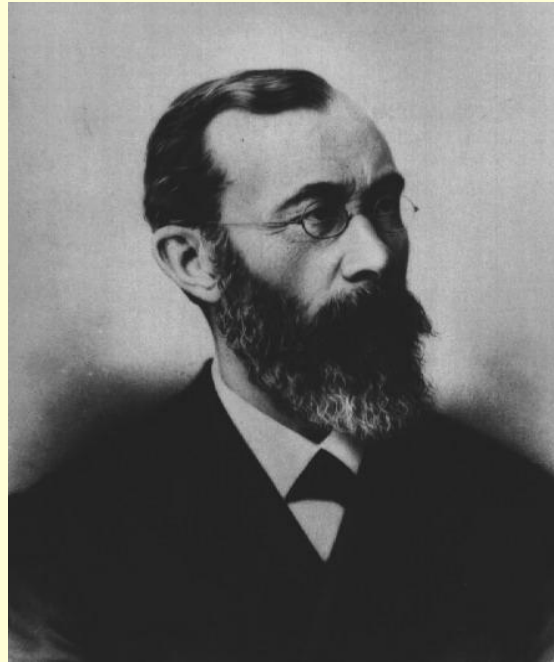

Природний експеримент

поєднує в собі позитивні сторони методу спостереження та лабораторного експерименту (природність першого і активність другого). Зберігається природність умов спостереження і вводиться точність експерименту.

*Різновидом природного експерименту є **психолого-педагогічний експеримент** (встановлюється рівень розвитку певного психічного явища і вивчаються шляхи й можливості удосконалення цього процесу).*

*Природний експеримент вперше був розроблений О.Ф.
Лазурським і застосований для вивчення особистості
школяра*

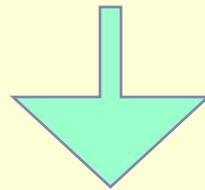
1874 - 1917

Олександр Федорович Лазурський

Етапи експерименту:

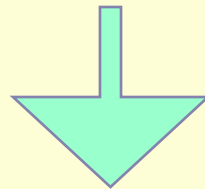
Констатувальний

виявлення рівня тих чи інших особливостей психічного розвитку

Формувальний

вивчення психічного явища безпосередньо в процесі активного формування певних психічних особливостей

Контрольний

порівняння результатів констатувального та формувального експерименту

3.2. Додаткові методи психології: опитування, тестування, аналіз процесу та продуктів діяльності

1. Метод бесіди

Бесіда – це метод збору фактів про психічні явища в процесі спілкування за спеціально складеною програмою.

Вимоги

- *Намічені питання повинні всебічно охоплювати тему.*
- *Питання повинні бути продуманими заздалегідь, зрозумілими, без підказки.*
- *Між дослідником і досліджуваним повинні бути доброзичливі взаємини.*
- *Відповіді фіксуються для наступного аналізу.*

2. Метод анкети – це метод збору фактів на основі письмового самозвіту досліджуваних за спеціально складеною програмою.

Вимоги:

- 1. Чіткий зміст і чітке формування питань анкети.*
- 2. Питання повинні бути однозначно зрозумілими всім.*
- 3. Детальна інструкція про порядок заповнення анкети.*

Недолік: *відсутність безпосереднього контакту з досліджуваним.*

Види анкет:

- Закриті (зі запропонованих відповідей вибирається одна).
  - Відкриті (самостійне формування відповіді).
-

Метод тестів:

Тести – це певне завдання чи система стандартизованих завдань, що дають змогу швидко оцінити певне психічне явище і рівень його розвитку. Тест (англ.. слово) – значить „проба”.
За допомогою тестів можна вивчати і порівнювати між собою людей, давати оцінки їх психіці і поведінці.

Вимоги:

- Стандартизованість тесту (досягається за рахунок багаторазової перевірки на великій кількості досліджуваних).
  - Кожний тест повинен забезпечувати всім досліджуваним однакові умови.
  - На основі тесту виявляється лише рівень розвитку, але не будуються прогнози.
-

Види тестів:

Тести визначення здібностей

*вивчаються особливості пам'яті,
мислення, уяви,
що забезпечують успіх діяльності*

Тести успішності

*визначається рівень знань
і навичок,
необхідний для певної
діяльності*

Тести – питальники

*базуються на системі
заздалегідь
відібраних і перевірених
питань*

Тести – завдання

*дається серія спеціальних завдань,
за підсумками яких роблять висновки
про явище, що вивчається*

Проективні тести

*дають змогу виявити
певні психологічні
особливості
у людини*

4.Метод вивчення продуктів діяльності

ре
ка
„п

За
дія
лю

НИХ
ти,
ової:

ісі

Методи обробки матеріалів дослідження:

- **Якісний аналіз даних.**
  - **Кількісна обробка матеріалів.**
    - а) альтернативний аналіз (кількісно оцінюється наявність або відсутність певних якостей, використовується часто);*
    - б) кореляційний аналіз (дає змогу охарактеризувати ступінь взаємозв'язку: залежність між віком і довільним запам'ятовуванням буде кореляційною, бо вона залежить і від рівня розвитку волі, концентрації уваги, інтересу до матеріалу).*
    - в) варіаційний аналіз (вивчає ступінь відхилення від типового явища).*
-